ĢENERĀLADVOKĀTES JULIANAS KOKOTES [*JULIANE KOKOTT*] SECINĀJUMI,
sniegti 2012. gada 26. aprīlī[1]

Lieta C-619/10

Trade Agency Ltd
pret
Seramico Investments Ltd

(Augstākās tiesas Senāta (Latvija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Regula (EK) Nr. 44/2001 — Tiesas spriedumu atzīšana un izpilde — Atteikuma pamatojumi — Regulas Nr. 44/2001 34. pants — Regulas Nr. 44/2001 54. pantā paredzētā apliecība — Dokumenta, ar ko celta prasība, izsniegšana — Tiesvedība, kurā atbildētājs nav piedalījies — Sabiedriskā kārtība — Nolēmumi, kas pieņemti, nepārbaudot faktus un nenorādot pamatojumu — Tiesības uz lietas taisnīgu izskatīšanu

I – Ievads

1. Latvijas Republikas Augstākās tiesas lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par Padomes 2000. gada 22. decembra Regulas (EK) Nr. 44/2001 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komerclietās[2] 34. panta 1. un 2. punkta, kā arī 54. panta interpretāciju.

2. Regulas Nr. 44/2001 34. panta 2. punktā ir atļauts neatzīt vai nepasludināt par izpildāmu aizmugurisku spriedumu, kas ir taisīts atbildētājam, kuram prasības pieteikums nav izsniegts laikus un tā, lai viņš varētu nodrošināt sev aizstāvību. Regulas Nr. 44/2001 54. pantā ir paredzēta sprieduma valsts izdota apliecība, kurā ietverta dažāda pamatinformācija par tiesvedību. Šī apliecība ir jāiesniedz kopā ar pieteikumu pasludināt sprieduma izpildāmību. Tajā minētajā informācijā ietilpst arī prasības pieteikuma izsniegšanas datums. Ņemot to vērā, šajā lietā iesniedzējtiesai ir radies jautājums par pārbaudes izpildes valstī apjomu attiecībā uz prasības pieteikuma izsniegšanu, proti, vai, neraugoties uz izsniegšanas datuma norādi apliecībā, tā tomēr var pārbaudīt, vai dokuments, ar ko celta prasība, ir izsniegts, un vai šajā ziņā apliecībai ir saistošs spēks.

3. Regulas Nr. 44/2001 34. panta 2. punktā minētais neatzīšanas pamatojums nav piemērojams, ja atbildētājs nav sācis aizmuguriskā sprieduma pārsūdzēšanas procedūru sprieduma valstī, kad viņam bija iespējams to darīt. Šī tiesvedība sniedz Tiesai iespēju tuvāk precizēt savu judikatūru par jautājumu, kad atbildētājiem ir pienākums pārsūdzēt spriedumu sprieduma valstī. Ir jānoskaidro, vai atbildētājam ir šis pienākums arī tad, ja pret viņu taisītais nolēmums viņam pirmo reizi ir izsniegts tikai izpildes procesā.

4. Visbeidzot šī lieta attiecas arī uz Regulas Nr. 44/2001 34. panta 1. punktā noteikto *ordre public* klauzulu. Šajā ziņā iesniedzējtiesa vēlas uzzināt, vai ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas[3] 47. pantā nostiprinātajām atbildētāja tiesībām uz taisnīgu tiesu ir saderīgi, ka sprieduma valsts tiesa pirms aizmuguriska sprieduma taisīšanas nepārbauda prasības pamatotību un aizmugurisko spriedumu arī tuvāk nepaskaidro.

1 — Oriģinālvaloda – vācu.

2 — OV 2001, L 12, 1. lpp.

3 — Eiropas Savienības Pamattiesību harta tika svinīgi pasludināta vispirms 2000. gada 7. decembrī Nicā (OV C 364, 1. lpp.) un otrreiz – 2007. gada 12. decembrī Strasbūrā (OV C 303, 1. lpp., un OV 2010, C 83, 389. lpp.).

II – Tiesiskais regulējums

5. Regulas Nr. 44/2001 34. pantā tiek regulēti atzīšanas šķēršļi, un tajā ir noteikts:

"Spriedumu neatzīst:

1) ja šāda atzīšana ir acīmredzami pretrunā tās dalībvalsts sabiedriskajai kārtībai, kurā prasa atzīšanu;

2) aizmuguriska sprieduma gadījumā – ja atbildētājam netika laikus izsniegts dokuments, ar ko celta prasība, vai līdzīgs dokuments, lai viņš varētu nodrošināt sev aizstāvību, izņemot gadījumu, ja atbildētājs nav sācis sprieduma pārsūdzēšanas procedūru, kad viņam bija iespējams to darīt."

6. Regulas Nr. 44/2001 54. pants attiecas uz apliecību, kas ir jāizdod izcelsmes dalībvalsts tiesai:

"Tās dalībvalsts tiesā vai kompetentā iestādē, kurā pieņemts spriedums, pēc jebkuras ieinteresētās puses lūguma izdod apliecību, izmantojot standarta veidlapu šīs regulas V pielikumā."

7. Regulas Nr. 44/2001 V pielikumā ir ietverts apliecības, kas jāizdod saskaņā ar 54. pantu, paraugs:

"Regulas 54. vai 58. pantā minētā apliecība par spriedumiem un izlīgumiem [..]

4.4. Ja spriedums pieņemts aizmuguriski – diena, kad izsniegts dokuments, ar kuru celta prasība [..]."

III – Fakti

8. Sabiedrība *Seramico Investments Limited* (turpmāk tekstā – "*Seramico*") Lielbritānijas *High Court* [Augstākajā tiesā] cēla prasību pret sabiedrību *Trade Agency Limited* (turpmāk tekstā – "*Trade Agency*") un vēl vienu atbildētāju par GBP 289 122,10 samaksu.

9. Nesaņēmusi *Trade Agency* atbildes rakstu uz prasību, *High Court of Justice, Queen's Bench Division* 2009. gada 8. oktobrī taisīja aizmugurisku spriedumu, ar kuru *Trade Agency* tika piespriests samaksāt kopā GBP 293 582,98, un pamatoja to šādi: "Jūs neesat atbildējuši uz prasību, kas jums tika izsniegta. Tāpēc ir noteikts, ka jums jāsamaksā prasītājai GBP 289 122,10 par parādu un procentiem uz sprieduma datumu un GBP 130 par izdevumiem. Jums jāsamaksā prasītājai kopā GBP 293 582,98".

10. Saskaņā ar iesniedzējtiesas sniegtajām ziņām uz apliecības, ko Lielbritānijas *High Court* izdevusi atbilstoši Regulas Nr. 44/2001 54. pantam, bija norādīts: "Paziņojums par prasību tika izsniegts 2009. gada 10. septembrī".

11. 2009. gada 28. oktobrī *Seramico* Latvijas Republikas Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona tiesā iesniedza pieteikumu atzīt *High Court* spriedumu par izpildāmu Latvijā. Pieteikumam bija pievienota minētā sprieduma kopija, kā arī Regulas Nr.44/2001 54. pantā paredzētā apliecība. Lēmums par izpildāmības pasludināšanu tika izdots 2009. gada 5. novembrī saskaņā ar pieteikumu. Pret to vērsto *Trade Agency* pārsūdzību Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija noraidīja ar 2010. gada 3. marta nolēmumu.

12. Pēc tam *Trade Agency* iesniedzējtiesā, Augstākās tiesas Senātā, iesniedza kasācijas sūdzību par apelācijas tiesas 2010. gada 3. marta lēmumu un apgalvoja, ka Apvienotajā Karalistē veiktajā tiesvedībā ir pārkāptas tās tiesības uz taisnīgu tiesu, kādēļ Latvijas Republikā ir jāatsaka atzīt *High Court* sprieduma izpildāmību.

IV – Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu

13. Ņemot vērā minēto, iesniedzējtiesa apturēja tiesvedību un uzdeva Eiropas Savienības Tiesai šādus jautājumus prejudiciāla nolēmuma sniegšanai:

"1) Gadījumā, ja ārvalsts tiesas spriedumam ir pievienota Regulas Nr. 44/2001 54. pantā paredzētā apliecība, bet, neraugoties uz to, atbildētājs ir izvirzījis iebildumu, apgalvojot, ka tam par ierosināto tiesvedību sprieduma izcelsmes dalībvalstī nav paziņots, vai izpildes dalībvalsts tiesai, izvērtējot Regulas Nr. 44/2001 34. panta 2. punktā paredzēto sprieduma neatzīšanas pamatu, ir kompetence pašai pārbaudīt apliecībā norādīto ziņu atbilstību pierādījumiem? Vai tik plaša izpildes dalībvalsts tiesas kompetence atbilst Regulas Nr. 44/2001 ievaddaļas 16. un 17. punktā ietvertajam principam par savstarpējo uzticēšanos tiesu spriedumiem?

2) Vai tāds aizmugurisks tiesas spriedums, ar kuru lieta izspriesta pēc būtības, nevērtējot ne prasības priekšmetu, ne pamatu, un kurā nav norādīts neviens arguments par prasības pamatotību pēc būtības, atbilst [Hartas] 47. pantam un nepārkāpj šajā tiesību normā paredzētās atbildētāja tiesības uz lietas izskatīšanu taisnīgā tiesā?"

14. Rakstveida procesā Tiesā piedalījās gan *Seramico* un *Trade Agency*, gan Vācijas, Francijas, Īrijas, Itālijas, Latvijas, Lietuvas, Nīderlandes, Polijas, Portugāles un Apvienotās Karalistes valdības, kā arī Eiropas Komisija.

15. 2012. gada 8. februārī Tiesā notika tiesas sēde, kurā bija pārstāvētas *Trade Agency*, Vācijas, Francijas, Īrijas, Latvijas, Polijas un Apvienotās Karalistes valdības, kā arī Komisija.

V – Vērtējums

A – *Pirmais prejudiciālais jautājums*

16. Atbilstoši Regulas Nr. 44/2001 34. panta 2. punktam spriedums netiek atzīts, ja atbildētājam, kurš nav piedalījies tiesvedībā, dokuments, ar ko celta prasība, nav izsniegts pietiekami laicīgi un tā, lai viņš varētu nodrošināt sev aizstāvību. Uzdodot pirmo jautājumu, iesniedzējtiesa vēlas uzzināt, vai tad, ja ir Regulas Nr. 44/2001 54. pantā paredzētā apliecība, kurā ir norādīts prasības pieteikuma izsniegšanas datums, izsniegšanas fakts vairs nevar tikt apšaubīts izpildes procedūrā.

17. Bet Regulas Nr. 44/2001 34. panta 2. punktā ir noteikts arī, ka šis neatzīšanas pamatojums nav piemērojams, ja atbildētājs nav sācis sprieduma pārsūdzēšanas procedūru sprieduma valstī, kad viņam bija iespējams to darīt.

18. Turpinājumā es vispirms paskaidrošu, kādā apmērā izpildes valsts tiesa var pārbaudīt prasības pieteikuma izsniegšanu saskaņā ar Regulas Nr. 44/2001 34. panta 2. punktu (1) daļā). Pēc tam es aplūkošu, kādos apstākļos atsaukšanās uz šo neatzīšanas pamatojumu nav iespējama tādēļ, ka nav sākts pārsūdzības process sprieduma valstī (2) daļā).

1) Kompetences pārbaudīt izsniegšanu apjoms

19. Pirms pievēršanās jautājumam par pārbaudes apjomu, ja ir Regulas Nr. 44/2001 54. pantā paredzētā apliecība, vēlos īsi ieskicēt izpildāmības pasludināšanas procedūru atbilstoši minētajai regulai. It īpaši 34. panta 2. punkta teleoloģiskā interpretācija ir iespējama, tikai pamatojoties uz ar regulu radīto sistēmu.

a) Regulas Nr. 44/2001 sistēma

20. Sprieduma izpildāmības atzīšanas procedūra atbilstoši Regulai Nr. 44/2001 notiek divos posmos. Pirmajā posmā izpildāmības paziņošana notiek gandrīz automātiski pēc iesniegto dokumentu vienkāršas, formālas pārbaudes [4]. Šajā ziņā ir jāiesniedz apliecināta izpildāmā sprieduma kopija, kā arī – pamatā – Regulas Nr. 44/2001 54. pantā paredzētā apliecība (izņēmumi ir regulēti minētās regulas 55. pantā).

21. Neatzīšanas pamatojumu pārbaude ir iespējama tikai procedūras otrajā posmā. Parādnieks var pārsūdzēt izpildāmības pasludināšanu atbilstoši Regulas Nr. 44/2001 43. pantam. Tad tiesa, kas izskata pārsūdzību, lēmumu par izpildāmības pasludināšanu atbilstoši Regulas Nr. 44/2001 45. panta 1. punktam var atcelt, pamatojoties tikai uz kādu no minētās regulas 34. un 35. pantā minētajiem neatzīšanas pamatojumiem.

22. No aplūkojamā lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu nav skaidri saprotams, vai pamatlietā būtu notiksi pārrobežu prasības pieteikuma izskatīšana vai izskatīšana valsts iekšienē. Bet tas neietekmē Regulas Nr. 44/2001 34. panta 2. punkta piemērojamību, jo tas ir piemērojams abos gadījumos [5].

b) Regulas Nr. 44/2001 34. panta 2. punkta un 54. panta interpretācija

23. Pirmais prejudiciālais jautājums būtībā attiecas uz pārbaudes izpildes valsts tiesā apjomu. Vai tā, neievērojot 54. pantā paredzētajā apliecībā norādīto izsniegšanas datumu, var pārbaudīt dokumenta izsniegšanu vai pat noliegt izsniegšanas faktu?

24. Regulas Nr. 44/2001 34. panta 2. punkta formulējums, saskaņā ar kuru var tikt atteikta atzīšana, ja dokuments, ar ko celta prasība, nav izsniegts laikus un tā, lai atbildētājs varētu nodrošināt sev aizstāvību, vispirms liecina par plašām kontroles tiesībām.

25. Attiecībā uz Briseles konvenciju Tiesa ir uzsvērusi, ka ar to atbildētājam, pret kuru ir taisīts aizmugurisks spriedums, tiek nodrošināta efektīva tā tiesību aizstāvība. Šajā nolūkā pārbaude par to, vai dokuments, ar ko ir celta prasība, ir pareizi izsniegts, ir uzticēta kā sprieduma valsts tiesai, tā arī izpildes valsts tiesai [6].

26. Uz atbildētāja tiesību uz aizstāvību nozīmi Tiesa atkārtoti ir norādījusi arī lietā *ASML* par Regulas Nr. 44/2001 34. panta 2. punktu. Atbilstoši 34. panta 2. punktam otrā tiesa, kam ir jālemj par atzīšanu un izpildi, var izsniegšanu pārbaudīt no jauna. Tādējādi Tiesa konstatēja, ka arī atbilstoši Regulai Nr. 44/2001 atbildētāja, kurš nav piedalījies tiesvedībā, tiesību uz aizstāvību saglabāšana tiek nodrošināta ar dubultas kontroles palīdzību [7]. Tā skaidri ir šādi lēmusi, ņemot vērā arī, ka atbilstoši Regulas Nr. 44/2001 26. panta 2. punktam saistībā ar Regulas Nr. 1348/2000 [8] 19. panta 2. punktu pārrobežu piegādes gadījumā sprieduma valstij jau tā ir pienākums pārbaudīt, vai prasības pieteikums atbildētājam ticis izsniegts pietiekami laicīgi, lai tas varētu aizstāvēties.

27. Īrijas valdība tomēr apšauba Tiesas izteikumu spriedumā lietā *ASML* piemērošanu šajā lietā. Proti, no šī sprieduma neizrietot, ka tās pamatā esošajā faktiskajā situācijā būtu bijusi izsniegta arī apliecība. Bet apliecības esamības gadījumā izsniegšanas dubulta pārbaude ir izslēgta.

4 — Skat. Regulas Nr. 44/2001 preambulas 17. apsvērumu.

5 — Šajā ziņā skat. 1985. gada 11. jūnija spriedumu lietā 49/84 *Debaecker* un *Plouvier* (*Recueil*, 1779. lpp., 11.–13. punkts).

6 — 1982. gada 15. jūlija spriedums lietā 228/81 *Pendy Plastic Products* (*Recueil*, 2723. lpp., 13. punkts) un 1990. gada 3. jūlija spriedums lietā C-305/88 *Lancray* (*Recueil*, I-2725. lpp., 28. punkts).

7 — 2006. gada 14. decembra spriedums lietā C-283/05 *ASML* (Krājums, I-12041. lpp., 29. punkts).

8 — Tagad Regula Nr. 1393/2007.

28. Taisnība, ka spriedumā lietā *ASML* nav nekādu tiešu izteikumu par apliecību. Tomēr daudz kas liecina, ka šāda apliecība saskaņā ar Regulas Nr. 44/2001 54. pantu ir tikusi izsniegta, jo atbilstoši minētajai regulai tas tā parasti ir. Tomēr spriedumā tas nav tuvāk aplūkots. Tiesas izteikums par izsniegšanas dubultu pārbaudi tomēr attiecas arī uz situāciju, kad apliecība ir tikusi izsniegta. To es analizēšu turpmāk.

i) Regulas Nr. 44/2001 gramatiskā un sistēmiskā interpretācija

29. Atbilstoši Regulas Nr. 44/2001 54. pantam sprieduma valsts tiesa vai cita kompetenta iestāde pēc lūguma izsniedz apliecību, izmantojot Regulas Nr. 44/2001 V pielikumā ietverto veidlapu. Atbilstoši V pielikuma 4.4. punktam apliecībā ir jānorāda dokumenta, ar ko celta prasība, izsniegšanas datums, ja spriedums ir taisīts tiesvedībā, kurā atbildētājs nav piedalījies. Apliecība atbilstoši Regulas Nr. 44/2001 53. panta 2. punktam ir jāpievieno pieteikumam atzīt izpildāmību [9].

30. No Regulas Nr. 44/2001 teksta nevar secināt, ka apliecībā ietvertajām ziņām par dokumenta, ar ko celta prasība, izsniegšanu būtu saistošs spēks lēmuma par izpildāmības pasludināšanu pārsūdzēšanas procesā.

31. Citos Regulas Nr. 44/2001 noteikumos izpildes valsts tiesai ir tieši aizliegts pārbaudīt noteiktus faktus. Tā, piemēram, Regulas Nr. 44/2001 35. panta 2. punktā ir noteikts, ka tai, pārbaudot 35. panta 1. punktā noteikto kompetenci, ir saistoši izcelsmes tiesas konstatētie fakti. Arī atbilstoši Regulas Nr. 44/2001 36. pantam ārvalsts spriedums nekādā gadījumā nevar tikt no jauna pārbaudīts pēc būtības.

32. Tas, ka Regulā Nr. 44/2001 ir paredzēts, ka atsevišķi fakti tiek skaidri izņemti no pārbaudes izpildes valsts tiesā jomas, liecina, ka attiecībā uz pārējo regulā ir pieņemts, ka izpildes valsts tiesa ir tiesīga patstāvīgi pārbaudīt atsevišķa regulējuma nosacījumus. Tas attiecas arī uz Regulas Nr. 44/2001 34. panta 2. punktu.

33. Veicot sistēmisku Regulas Nr. 44/2001 interpretāciju, tuvāk ir jāaplūko arī atšķirība starp apliecību atbilstoši Regulas Nr. 44/2001 54. pantam un apliecību atbilstoši Regulas (EK) Nr. 2201/2003 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi laulības lietās un lietās par vecāku atbildību [10] 42. panta 1. punktam. Tās 41. panta 2. punktā un 42. panta 2. punktā arī ir paredzēta apliecība, kas pievienojama izpildāmajam spriedumam. Attiecībā uz šo apliecību Tiesa ir konstatējusi, ka izpildes valsts tiesa nav tiesīga pārbaudīt norādes apliecībā [11].

34. Abas minētās regulas un attiecīgo apliecību regulējums tajās tomēr ir pārāk atšķirīgi, lai varētu vilkt paralēles attiecībā uz apliecības saistošo spēku. Ar Regulu Nr. 2201/2003 ir radīta sistēma, ar kuru spriedumi par saskarsmes tiesībām un bērna atpakaļatdošanu, par ko izcelsmes dalībvalstī saskaņā ar šo regulu ir izsniegta apliecība, tiek automātiski atzīti un izpildīti visās citās dalībvalstīs, neveicot izpildāmības atzīšanas procedūru un nepastāvot iespējai iebilst pret tā atzīšanu [12]. Tādējādi arī apliecības pārbaudei būtu jābūt iespējamai tikai sprieduma valstī.

35. Atšķirībā no Regulas Nr. 2201/2003 Regulā Nr. 44/2001 nav atteikšanās no izpildāmības procedūras. Arī attiecībā uz apliecības izsniegšanas procedūru ir būtiskas atšķirības. Tā Regulā Nr. 2201/2003 paredzēto apliecību obligāti izsniedz tiesa, bet Regulas Nr. 44/2001 54. pantā paredzētajā apliecībā tikai tiek apkopota jau pastāvoša informācija un turklāt tā nav obligāti jāizsniedz

9 — Regulas Nr. 44/2001 55. pantā ir noteikts, kādas alternatīvas pastāv, ja netiek izsniegta apliecība atbilstoši 54. pantam.

10 — Padomes 2003. gada 27. novembra Regula (EK) Nr. 2201/2003 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi laulības lietās un lietās par vecāku atbildību un par Regulas (EK) Nr. 1347/2000 atcelšanu (OV L 338, 1. lpp.).

11 — 2010. gada 22. decembra spriedums lietā C-491/10 PPU *Aguirre Zarraga* (Krājums, I-14247. lpp., 54. punkts).

12 — Skat. Regulas Nr. 2201/2003 preambulas 23. apsvērumu, kā arī spriedumu lietā *Aguirre Zarraga* (iepriekš minēts 11. zemsvītras piezīmē, 48. punkts).

tiesnesim. Turklāt tikai Regulas Nr. 2201/2003 43. pantā ir skaidri noteiktas tiesības iesniegt sūdzību, lai koriģētu apliecību. Izsniegšanas pārbaudes iespēja atbilstoši Regulas Nr. 44/2001 34. panta 2. punktam, visbeidzot, pastāv tikai tad, ja sprieduma valstī tieši nepastāv nekādas pārsūdzēšanas iespējas.

36. Salīdzinājums ar Regulu Nr. 2201/2003 līdz ar to parāda, ka Regulas Nr. 44/2001 54. pantā paredzētajai apliecībai nav saistoša spēka.

ii) Regulas Nr. 44/2001 teleoloģiskā interpretācija

37. Arī Regulas Nr. 44/2001 54. pantā paredzētās apliecības jēga un mērķis neliecina, ka izpildes valsts tiesai nebūtu plašu pilnvaru pārbaudīt prasības pieteikuma izsniegšanu.

38. Kā tas izriet no Regulas Nr. 44/2001 rašanās vēstures, apliecības ieviešanas mērķis bija atvieglot procesuālās formalitātes pieteikuma iesniedzējam. Tā vietā, lai viņam – kā tas bija atbilstoši agrākajam regulējumam – būtu jāiesniedz dažādi dokumenti, no kuriem pašiem izrietētu vajadzīgās ziņas, tagad viņam vajadzīgā informācija ir jāiesniedz vairs tikai apvienota apliecībā [13].

39. Apliecības jēga un mērķis līdz ar to ir vienkāršāk un efektīvāk organizēt atzīšanu un izpildāmības pasludināšanu procedūras pirmajā posmā. Pateicoties apliecībai, nav vajadzīgi arī tulkojumi, jo veidlapa un norādes atbilstošajos punktos ir vienotas visu valodu redakcijās.

40. Turklāt apliecības saturs būtībā parāda izpildes valsts tiesas izpildāmības pārbaudes procesa pirmajā posmā apjomu. Ietvertās ziņas sniedz iespēju ātri pārbaudīt izpildāmības pasludināšanas nosacījumus. Tā, pamatojoties uz apliecību, var viegli pārbaudīt, vai pamata strīdus puses ir identiskas izpildāmības procesa pusēm un vai vispār formāli ir spriedums, kas ietilpst Regulas Nr. 44/2001 piemērošanas jomā. Tātad Regulas Nr. 44/2001 54. pantā paredzētās apliecības jēga un mērķis galvenokārt ir izpildāmības procesa pirmā posma procesuāla vienkāršošana.

41. Dokumenta, ar ko celta prasība, izsniegšanas datumam gan nav nozīmes procedūras pirmajā posmā, jo Regulas Nr. 44/2001 34. panta 2. punktā minētais neatzīšanas pamats dokumenta, ar ko celta prasība, neizsniegšanas laikus dēļ var tikt pārbaudīts tikai izpildāmības procesa otrajā posmā, bet arī, veicot šo pārbaudi otrajā posmā, pārskatāmi aizpildīta Regulas Nr. 44/2001 54. pantā paredzētā apliecība ir noderīga un līdz ar to palīdz vienkāršot procesu. Saskaņā ar agrāko regulējumu Briseles konvencijas 46. panta 2. punktā bija jāiesniedz un jāiztulko atbilstošs izsniegšanas pierādījums no izcelsmes tiesvedības oriģināla vai apliecināta tā kopija, bet datuma norādīšana 54. pantā paredzētajā apliecībā vienkāršo izpildāmības procesu, jo ir viegli konstatējams sākumpunkts, lai pārbaudītu, vai izsniegšana notikusi laikus.

42. Tomēr šāda procesa vienkāršošana arī ir visa apliecības jēga un mērķis. Pārbaudes apjoma ierobežošana izpildāmības procesā no Regulas Nr. 44/2001 neizriet.

43. Nav skaidrs, kādēļ saskaņā ar Regulu Nr. 44/2001, kurā ir paredzēts vairs tikai izsniegšanas datuma apliecinājums un līdz ar to vairs tikai pierādījumā par izsniegšanu, kas nav jāiesniedz, norādītā atkārtojums, izsniegšanu vairs nedrīkstētu pārbaudīt. Drīzāk tieši kļūdu par izsniegšanas datumu, kas izriet no dokumentiem, iespēja vienkāršā apliecībā salīdzinājumā ar izsniegšanas apliecinājuma oriģināla iesniegšanu patiešām liecina par to, ka tālāk ir jāpastāv iespējai pārbaudīt izsniegšanu izpildes tiesā. Regulas Nr. 44/2001 54. pantā paredzētajai apliecībai nepiemīt lielāka pareizības garantija salīdzinājumā ar agrāk iesniedzamo izsniegšanas apliecinājuma oriģinālu.

13 — Komisijas 1999. gada 14. jūlija Priekšlikuma Padomes Regulai (EK) par tiesu jurisdikciju, spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komerclietās (COM (1999) 348, galīgā redakcija, 26. lpp.) pamatojums.

44. Turklāt ir jāņem vērā arī, ka Regulas Nr. 44/2001 54. pantā paredzētajā apliecībā tiek norādīts tikai izsniegšanas datums. Bet pārsūdzības tiesvedībā atbilstoši Regulas Nr. 44/2001 34. panta 2. punktam ir jāpārbauda, vai dokuments, ar ko celta prasība, atbildētājam ir izsniegts laikus un tā, lai atbildētājs varētu nodrošināt sev aizstāvību. Lai pārbaudītu izsniegšanas savlaicīgumu attiecībā uz iespējām aizstāvēties, apliecība ar norādītu datumu ir pirmais kritērijs. Savukārt, lai pārbaudītu izsniegšanas veidu, no tās vispār neizriet nekādas ziņas; tāpēc tai jau sākotnēji nevar būt saistošs spēks. Nav iespējams pārliecinoši pamatot, kādēļ būtu jāliedz pārbaudīt tikai izsniegšanas datumu un līdz ar to netieši jautājumu, vai dokuments, ar ko celta prasība, vispār ir ticis paziņots, ja izsniegšanas veidu drīkst pārbaudīt vienmēr. Šie dažādie izsniegšanas aspekti saistībā ar Regulas Nr. 44/2001 34. panta 2. punktu patiešām nav loģiski nošķirami.

45. Norādītais interpretācijas rezultāts nav pretrunā arī Regulas Nr. 44/2001 pamatā esošajam savstarpējas uzticēšanās dalībvalstu tiesām principam [14].

46. Izsniegšanas dubultas pārbaudes uzsākšana kā sprieduma valsts tiesā, tā izpildes valsts otrās instances tiesā, gan ir problemātiska kā saistībā ar savstarpējas uzticēšanās principu, tā arī saistībā ar ātras un iespējami vienkāršas atzīšanas mērķi. Tomēr no Regulas Nr. 44/2001 preambulas 18. apsvēruma izriet, ka ar to tiek aizsargātas arī atbildētāja tiesības uz aizstāvību [15].

47. Regulas Nr. 44/2001 34. panta 2. punkts ir īpaši svarīgs atbildētāja tiesību uz taisnīgu tiesu piemērošanas gadījums, kurā ir liegts atbilstoši regulai par izpildāmiem atzīt spriedumus, pret kuriem atbildētājs izcelsmes valsts tiesā nav varējis aizstāvēties [16]. Līdz ar to Regulā Nr. 44/2001 ir samērotas pretrunā esošās prasītāja intereses, lai spriedums tiktu ātri atzīts un izpildīts, un atbildētāja, pret kuru ir vērsts aizmugurisks spriedums, tiesības uz aizstāvību.

48. Savstarpējas uzticēšanās principam atbilst arī tas, ka Regulas Nr. 44/2001 34. panta 2. punktā vispirms ir norādīts uz lēmuma pārsūdzību sprieduma valstī un ir atļauts neatzīt to tikai tad, ja tajā nav bijis pārsūdzības iespēju. Ja Regulas Nr. 44/2001 54. pantā paredzētā apliecība tiktu uzskatīta par saistošu izpildes valsts tiesām, parādniekam tiktu atņemta jebkāda iespēja likt pārbaudīt pēc viņa apgalvojumiem nenotikušo prasības izsniegšanu procesā, kas notiek atbilstoši sacīkstes principam. Regulas Nr. 44/2001 34. panta 2. punkts var būt izpildāmības atteikuma pamats tikai tad, ja papildus trūkstošajai dokumenta, ar ko ir celta prasība, izsniegšanai atbildētājs ir palaidis garām iespēju pārsūdzēt pret viņu taisīto spriedumu. Tad izpildes tiesvedībā pirmo reizi atbildētājam ir iespēja sūdzēties par pareizu prasības pieteikuma neizsniegšanu procesā, kas notiek atbilstoši sacīkstes principam. Regulas Nr. 44/2001 54. pantā paredzētās apliecības izsniegšana nenotiek atbilstoši sacīkstes principam, un tā, kā iepriekš paskaidrots, pat obligāti nav jāveic tiesai.

49. Tādējādi kā starpsecinājums ir jākonstatē, ka norādei par dokumenta, ar ko ir celta prasība, izsniegšanu Regulas Nr. 44/2001 54. pantā paredzētajā apliecībā nav saistoša spēka.

2) Pārsūdzības iespēju neizmantošana

50. Atbilstoši Regulas Nr. 44/2001 34. panta 2. punktam, lasot to kopsakarā ar 45. punktu, izpildāmību nedrīkst atteikt, ja atbildētājs izcelsmes dalībvalstī ir varējis uzsākt pārsūdzības procedūru un apstrīdēt, ka dokuments, ar ko celta prasība, viņam ir izsniegts laikus un tā, lai viņš varētu nodrošināt sev aizstāvību [17]. Par šo Regulas Nr. 44/2001 34. panta 2. punktā papildus noteikto nosacījumu iesniedzējtiesa nav uzdevusi nevienu jautājumu.

14 — Regulas Nr. 44/2001 preambulas 16. un 17. apsvērums un 2004. gada 27. aprīļa spriedums lietā C-159/02 *Turner* (*Recueil*, I-3565. lpp., 24. un 25. punkts un tajos minētā judikatūra).

15 — Tiesības uz aizstāvību Tiesa ir nostiprinājusi arī 2009. gada 28. aprīļa spriedumā lietā C-420/07 *Apostolides* (Krājums, I-3571. lpp., 73. punkts).

16 — Skat. 2004. gada 14. oktobra spriedumu lietā C-39/02 *Mærsk Olie & Gas* (Krājums, I-9657. lpp., 55. punkts).

17 — Skat. spriedumu lietā *Apostolides* (iepriekš minēts 15. zemsvītras piezīmē, 78. punkts).

51. Tomēr es uzskata, ka lietderīgā atbildē uz pirmo prejudiciālo jautājumu ir jābūt aplūkotam arī šim jautājumam.

52. Kā norādīts lēmumā par prejudiciālu jautājumu uzdošanu, *Trade Agency* pamattiesvedībā atsaucas uz to, ka tā arī par izpildāmo aizmugurisko spriedumu pirmo reizi ir uzzinājusi tikai izpildāmības procesā Latvijā.

53. Ja saskaņā ar Apvienotās Karalistes tiesībām tik vēlu vēl pastāvētu iespēja pārsūdzēt aizmugurisko spriedumu, rastos jautājums, vai Regulas Nr. 44/2001 34. panta 2. punktā atbildētājam ir norādīts uz izcelsmes valsts sprieduma pārsūdzību arī tad, ja tas – kā tas ir šajā lietā – par aizmugurisko spriedumu ir uzzinājis tikai izpildāmības procesā, vai arī tas šajā gadījumā var tieši atsaukties uz Regulas Nr. 44/2001 34. panta 2. punktā minēto atteikuma pamatu?

54. No Regulas Nr. 44/2001 34. panta 2. punkta neizriet pienākuma izvirzīt iebildumus sprieduma valstī ierobežojums laikā. Regulas Nr. 44/2001 46. panta 1. punktā izpildes valsts tiesai, kas izskata pārsūdzību, ir skaidri dota iespēja apturēt tiesvedību, ja izcelsmes dalībvalstī spriedums ir pārsūdzēts. Tas parāda, ka Regulā Nr. 44/2001 ir uzskatīts par iespējamu tiesvedību sprieduma valstī un izpildes valstī vienlaicīgums laikā.

55. Taču pret atbildētāja pienākuma izvirzīt iebildumus sprieduma valstī ierobežošanu laikā vispirms liecina Regulas Nr. 44/2001 jēga un mērķis. Tie ir vērsti uz to, lai iespējami pilnīgi novērstu, ka parādnieks izvairās no spēkā esoša ārvalsts sprieduma izpildes.

56. Ja atbildētājam ir iebildumi pret aizmugurisku spriedumu, tad viņam tie ir jāizvirza sprieduma valstī, lai tādējādi mēģinātu atcelt pašu spriedumu vai vismaz to grozīt. Savukārt atbildētājs nedrīkst ļaut neapstrīdētam aizmuguriskam spriedumam sprieduma valstī stāties likumiskā spēkā, lai tad, atsaucoties uz Regulas Nr. 44/2001 34. panta 2. punktu, izvairītos no šī spēkā esošā ārvalsts sprieduma tikai izpildes valstī.

57. Pretējā gadījumā atbildētājam, kam sprieduma valstī nav mantas, apstākļos, kad pret viņu, neraugoties uz to, ka dokuments, ar ko ir celta prasība, nav izsniegts vai nav atbilstoši izsniegts, ir taisīts aizmugurisks spriedums, izdevīgāk būtu sprieduma valstī pret to tomēr nevērsties. Proti, pārsūdzība sprieduma valstī slēpj draudus, ka jautājums par aizmuguriska sprieduma savlaicīgu izsniegšanu un pieļaujamību gan tiktu atrisināts, bet tomēr pati lieta tiktu izskatīta parastā tiesvedībā. Atsaukšanās uz Regulas Nr. 44/2001 34. panta 2. punktu izpildāmības procesā, neuzsākot pārsūdzības procedūru sprieduma valstī, savukārt galīgi neiespējamu padarītu rīcību, pamatojoties uz tiesībām izpildes valstī, turklāt pārbaude attiektos tikai uz jautājumu par prombūtni.

58. Tiesa saistībā ar Regulas Nr. 44/2001 34. panta 2. punktu jautājumā, vai atbildētājam ir bijusi iespēja uzsākt pārsūdzības procedūru, tomēr neuzskata par pietiekamu, ka atbildētājs vienkārši ir zinājis par aizmuguriska sprieduma pastāvēšanu, bet gan prasa, lai tas viņam būtu izsniegts. Saskaņā ar to atbildētājam tad būtu iespēja pārsūdzēt aizmugurisku spriedumu tikai tad, ja viņš tiešām būtu uzzinājis par tā saturu pēc izsniegšanas, kas būtu notikusi tik savlaicīgi, ka viņš būtu varējis aizstāvēties izcelsmes valsts tiesā [18].

59. Aizmuguriska sprieduma izsniegšana, ko veic izpildes valsts tiesa, manuprāt, saskaņā ar norādēm spriedumā lietā *ASML* var būt pietiekama.

60. Visbeidzot, Regulas Nr. 44/2001 42. panta 2. punktā ir noteikts, ka "lēmumu par izpildāmības pasludināšanu izsniedz pusei, attiecībā uz kuru prasa izpildi, pievienojot spriedumu, ja tas šai pusei jau nav izsniegts". Ar "spriedumu" šīs tiesību normas izpratnē var būt domāts tikai izpildāmais spriedums [19].

18 — Spriedums lietā *ASML* (iepriekš minēts 7. zemsvītras piezīmē, 49. punkts).

19 — Tā arī ģenerāladvokāts F. Ležē [*P. Léger*] savos 2006. gada 28. septembra secinājumos lietā *ASML* (Krājums 2006, I-12041. lpp.).

61. Tātad pašā Regulā Nr. 44/2001 ir pieņemts, ka pastāv iespēja, ka aizmuguriskais spriedums parādniekam tiek izsniegts tikai izpildāmības atzīšanas procesā. Līdz ar to būtu konsekventi, ja arī izpildes valsts tiesas veikta izsniegšana kopā ar lēmumu par izpildāmības pasludināšanu tiktu pieļauta kā pietiekama izsniegšana tādā izpratnē, kāda ietverta Tiesas izteikumā iepriekš minētajā spriedumā lietā *ASML* [20]. Lietas *ASML* pamatā esošajā lietā aizmuguriskais spriedums pat netika izsniegts kopā ar lēmumu par izpildāmības pasludināšanu [21].

62. Līdz ar to sprieduma izsniegšana, ko veic izpildes tiesa izpildāmības procesā, pamatā ir pietiekama, ja atbildētājam atliek pietiekami daudz laika efektīvai aizsardzībai pret spriedumu sprieduma valstī.

63. Bet šo gadījumu raksturo vēl viena īpatnība, kas ir otrā prejudiciālā jautājuma priekšmets. Lielbritānijas aizmugurisko spriedumu raksturo tas, ka tas ir pamatots ar atbildētāja prombūtni un tajā nav ietverti citi papildu paskaidrojumi par prasības pamatotību. Tiesa spriedumā lietā *ASML* attiecībā uz aizmuguriska sprieduma izsniegšanas nozīmi uzsvēra, ka iespējas efektīvi aizstāvēties nosacījums ir tāds, ka atbildētājs var iepazīties ar aizmuguriska sprieduma pamatojumu, lai to varētu lietderīgi apstrīdēt [22].

64. Attiecībā uz neatzīšanu atbilstoši Regulas Nr. 44/2001 34. panta 2. punktam aizmuguriska sprieduma pamatojuma neesamība vai nepietiekams pamatojums līdz ar to ir jāaplūko saistībā ar nosacījumiem un šķēršļiem pārsūdzības uzsākšanai. Apvienotās Karalistes valdība šajā ziņā norādīja, ka aizmuguriska sprieduma pamatojums ir jāaplūko saistībā ar prasības pieteikumu un tā dēvētajiem "Particulars of Claim", no kā izriet detaļas par faktiem un prasības juridisko pamatojumu. No lēmuma par prejudiciāla jautājuma uzdošanu skaidri neizriet, vai kopā ar izpildāmības deklarāciju atbildētājam tika izsniegts tikai aizmuguriskais spriedums vai arī prasības pieteikums. Pirmajā gadījumā var pieņemt, ka nebija iespējas aizmugurisko spriedumu lietderīgi apstrīdēt. Šajā ziņā konkrētāk skat. paskaidrojumus atbildei uz otro prejudiciālo jautājumu. Noslēgumā šis jautājums būs jānoskaidro iesniedzējtiesai.

3) Atbilde uz pirmo prejudiciālo jautājumu

65. Uz pirmo prejudiciālo jautājumu ir jāatbild, ka norādei par dokumenta, ar ko celta prasība, izsniegšanu Regulas Nr. 44/2001 54. pantā paredzētajā apliecībā nav saistoša spēka, bet tiesa to var pārbaudīt lēmuma par izpildāmības pasludināšanu pārsūdzības procesā. Fakts, ka atbildētājam aizmuguriskais spriedums ticis izsniegts tikai izpildes valstī kopā ar lēmumu par izpildāmības pasludināšanu, neatbrīvo to no Regulas Nr. 44/2001 34. panta 2. punktā tam paredzētā pienākuma pārsūdzēt aizmugurisko spriedumu sprieduma valstī, ciktāl viņš ar aizmugurisko spriedumu vai citiem viņam izsniegtiem dokumentiem ticis informēts par aizmuguriskā sprieduma pamatojumu tā, ka viņš to var lietderīgi apstrīdēt.

B – *Otrais prejudiciālais jautājums*

66. Uzdodot otro prejudiciālo jautājumu, iesniedzējtiesa vēlas uzzināt, vai aizmugurisks spriedums, kas ir taisīts, nepārbaudot prasības juridisko pamatu, un līdz ar to neietver paskaidrojumu par prasības faktisko pamatotību, ir saderīgs ar tiesībām uz taisnīgu tiesu Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. panta izpratnē.

20 — Šajā ziņā skat. 1996. gada 14. marta spriedumu lietā C-275/94 *Van der Linden* (*Recueil*, I-1393. lpp.).

21 — Ģenerāladvokāta F. Ležē secinājumi lietā *ASML* (iepriekš minēti 19. zemsvītras piezīmē, 91. un nākamie punkti).

22 — Spriedums lietā *ASML* (iepriekš minēts 7. zemsvītras piezīmē, 35. punkts).

67. Rodas jautājums, ievērojot *ordre public* klauzulu Regulas Nr. 44/2001 34. panta 1. punktā, saskaņā ar kuru saistībā ar Regulas Nr. 44/2001 45. pantu izpildāmības pasludināšanu var atteikt, ja izpildāmā sprieduma atzišana ir pretēja dalībvalsts, kurā tiek prasīts atzīt izpildāmību, sabiedriskajai kārtībai (*ordre public*).

68. Vispirms ir jāpaskaidro, ka saistībā ar aizmugurisku spriedumu Regulas Nr. 44/2001 34. panta 1. punktā minētā *ordre public* klauzula ir piemērojama tikai tiktāl, ciktāl ir runa par citu aspektu, kas nav regulēts Regulas Nr. 44/2001 34. panta 2. punktā kā *ordre public* pārkāpuma speciālais gadījums, proti, prasības pieteikuma neizsniegšanu. Faktiski aizmuguriska sprieduma atzīšanas un izpildes atteikums, pamatojoties uz dokumenta, ar ko celta prasība, neizsniegšanu, Regulas Nr. 44/2001 34. panta 2. punktā ir regulēts patstāvīgi un pilnīgi, tāpēc šāds atteikums nevar tikt pamatots ar šīs regulas 34. panta 1. punktu.

1) *Ordre public* klauzula Tiesas judikatūrā

69. Tiesa savā spriedumā lietā *Krombach* ir sniegusi šādu agrākās tiesību normas Briseles konvencijā skaidrojumu, proti, ka Tiesas uzdevums nav definēt līgumslēdzējvalstu sabiedriskās kārtības saturu. Tomēr Tiesai ir jāuzrauga robežas, kurās dalībvalsts tiesa drīkst balstīties uz savas valsts *ordre public*, ja tā vēlas atteikties atzīt ārvalsts spriedumu [23].

70. *Ordre public* klauzulas piemērošana atbilstoši Tiesas judikatūrai par Briseles konvenciju ir iespējama tikai tad, ja citā līgumslēdzējā valstī taisīta sprieduma atzīšana vai izpilde būtu nepieļaujamā pretrunā tās valsts tiesiskajai kārtībai, kurā ir pieprasīts izpildīt spriedumu, jo tādējādi netiktu ievērots kāds no pamatprincipiem. Apdraudējumam ir jābūt tādas tiesību normas, kas tiek uzskatīta par būtisku valsts, kurā tiek prasīta atzīšana, tiesību sistēmā, *acīmredzamam pārkāpumam* vai šajā tiesību sistēmā par pamattiesībām atzīto tiesību pārkāpumam [24].

71. Šī judikatūra uz Regulas Nr. 44/2001 34. panta 1. punkta interpretāciju ir attiecināma vēl jo vairāk tādēļ, ka regulas autors formulējumā ir ietvēris Tiesas skaidrojumu, proti, 34. panta 1. punkta tekstā ir tieši ņēmis vērā prasību, lai būtu acīmredzams *ordre public* pārkāpums.

72. Tādējādi valsts tiesa tai noteiktās pieņēmuma par *ordre public* pārkāpumu robežas tomēr nepārkāpj, ja valsts *ordre public* prasības novērš ECTK vai Savienības tiesiskajā kārtībā noteikto pamattiesību acīmredzamu pārkāpumu [25].

73. Jautājums, vai valsts *ordre public* izņēmuma kārtā drīkst ietvert arī plašākas prasības vai arī tām tomēr satura ziņā vienmēr ir jāatbilst tai *ordre public*, kas izriet no Savienības tiesībām, šeit nav jāanalizē, jo iesniedzējtiesa ir skaidri uzdevusi jautājumu tikai par Pamattiesību hartas 47. pantā noteiktajām prasībām.

74. Atbilstoši Pamattiesību hartas 47. panta otrajai daļai ikvienai personai ir tiesības, lai tās lieta tiktu izskatīta taisnīgā tiesā.

23 — 2000. gada 28. marta spriedums lietā C-7/98 *Krombach* (*Recueil*, I-1935. lpp., 23. punkts) un 2009. gada 2. aprīļa spriedums lietā C-394/07 *Gambazzi* (Krājums, I-2563. lpp., 26. punkts).

24 — Spriedums lietā *Krombach* (iepriekš minēts 23. zemsvītras piezīmē, 37. punkts) un spriedums lietā *Gambazzi* (iepriekš minēts 23. zemsvītras piezīmē, 27. punkts).

25 — Šajā ziņā skat. spriedumus lietā *Krombach* (iepriekš minēts 23. zemsvītras piezīmē, 38. un 39. punkts) un lietā *Gambazzi* (iepriekš minēts 23. zemsvītras piezīmē, 28. punkts).

75. Turklāt no Pamattiesību hartas 52. panta 3. punktā noteiktās vienveidības prasības izriet, ka tiktāl, ciktāl tajā ir ietvertas tiesības, kuras atbilst Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijā (turpmāk tekstā – "ECTK") garantētajām tiesībām, to nozīme un apjoms ir tāds pats kā ECTK noteiktajām tiesībām. Tiesības uz taisnīgu tiesu ir nostiprinātas ECTK 6. pantā. Līdz ar to Pamattiesību hartas 47. pantam, ievērojot tā interpretāciju Eiropas Cilvēktiesību tiesā [26], ir piešķirama tāda pat nozīme un piemērojamība kā ECTK 6. pantam.

76. Tiesību uz aizstāvību īstenošana ir īpaši nozīmīga taisnīgas tiesas regulēšanā un īstenošanā [27]. Pie tiesībām uz aizstāvību pieder atbildētāja tiesības tikt uzklausītam tiesā. Līdz ar to tiesības uz taisnīgu tiesu tiek pārkāptas, ja civiltiesiskā procesā atbildētājam nav efektīvas iespējas pirms tiesas nolēmuma izteikt iebildumus pret prasību un līdz ar to tikt uzklausītam.

77. Bet tiesības tikt uzklausītam tiesā nesniedzas tik tālu, ka tiesas nolēmums varētu tikt taisīts tikai tad, ja atbildētājs tiešām ir sniedzis paskaidrojumus par prasību. Tiesības tikt uzklausītam tiesā drīzāk ir nodrošinātas jau tad, ja atbildētājam šajā ziņā ir bijusi dota faktiska iespēja. Ja tas to neizmanto, tad tā ir viņa atbildība; viņš no tās var arī atteikties [28].

78. Patiesībā procesuālās tiesības netiek garantētas bez ierobežojumiem. Tomēr ierobežojumiem ir tiešām jāatbilst vispārējo interešu mērķiem, kam attiecīgais pasākums paredzēts, un, ņemot vērā sasniedzamo mērķi, tie nevar ietvert acīmredzamu un pārmērīgu traucējumu šādi garantētajām tiesībām [29].

79. Tiesības uz aizstāvību ir problemātiskas it īpaši saistībā ar pretējās puses procesā atbilstošajām procesuālajām pamattiesībām, kā, piemēram, pamattiesībās nostiprinātajām tiesībām uz tiesību nodrošināšanu un ar to saistītajām tiesībām uz procesa paātrināšanu. Procesuālās normas par prombūtni šajā ziņā rada līdzsvaru un līdz ar to nosprauž robežas tiesībām tikt uzklausītam tiesā. Tās veicina tiesību pareizu īstenošanu un prasītāja tiesību uz tiesību aizsardzību savlaicīgu īstenošanu. Atbildētāja reakcijas uz prasību trūkums nedrīkst novest pie tiesvedības apturēšanas.

80. Sekojoši, visu dalībvalstu tiesiskajās iekārtās varētu pastāvēt aizmuguriski spriedumi; arī Tiesas Reglamentā ir paredzēta aizmuguriska sprieduma iespēja [30].

81. Iesniedzējtiesas šaubu par izpildāmā sprieduma saderību ar *ordre public* pamatā saskaņā ar minēto nav arī paša aizmuguriskā sprieduma, kas ir taisīts, atbildētājam iepriekš nepaužot savu viedokli, raksturs. Arī Latvijas tiesībās, kā ir norādījusi Komisija, pastāv aizmuguriski spriedumi. Iesniedzējtiesas šaubas drīzāk ir balstītas uz to, ka šajā lietā saskaņā ar sprieduma valsts procesuālajām tiesībām aizmuguriska sprieduma gadījumā tiesa nepārbauda, vai, pamatojoties uz prasītāja apgalvojumiem, tiešām pastāv prasījums, un ka spriedumā nav ietverts arī nekāds faktisks pamatojums.

2) Sprieduma pamatojuma neesamība

82. Saskaņā ar Eiropas Cilvēktiesību tiesas pastāvīgo judikatūru tiesības uz taisnīgu tiesu atbilstoši ECTK 6. pantam pamatā aptver tiesu pienākumu pamatot savus nolēmumus [31].

26 — Šajā ziņā skat. 2008. gada 14. februāra spriedumu lietā C-450/06 *Varec* (Krājums, I-581. lpp., 48. punkts) un 2010. gada 5. oktobra spriedumu lietā C-400/10 PPU *McB* (Krājums, I-8965. lpp., 53. punkts).

27 — Spriedums lietā *Gambazzi* (iepriekš minēts 23. zemsvītras piezīmē, 28. punkts).

28 — ECT 2009. gada 22. decembra spriedums lietā *Makarenko* pret Krieviju (sūdzība Nr. 5962/03, 135. punkts), kurā tā nolēma, ka procesa dalībnieks var atteikties no piedalīšanās tiesas sēdē. Šim atteikumam ir jābūt nepārprotamam un saistītam ar noteiktām minimālajām garantijām, kas ir nosakāmas atkarībā no to tiesību nozīmes, no kurām atsakās.

29 — Spriedums lietā *Gambazzi* (iepriekš minēts 23. zemsvītras piezīmē, 29. punkts).

30 — Skat. Tiesas Reglamenta 94. punktu.

31 — ECT 2001. gada 27. septembra spriedums lietā *Hirvisaari* pret Somiju (sūdzība Nr. 49684/99, 30. punkts), 1994. gada 9. decembra spriedums lietā *Ruiz Torija* pret Spāniju (sūdzība Nr. 18390/91, 29. punkts) un 1998. gada 19. februāra spriedums lietā *Higgins* pret Franciju (sūdzība Nr. 20124/92, *Recueil des arrets et decisions*, 1998-I, 42. punkts).

83. Vienlaikus Eiropas Cilvēktiesību tiesa vairākkārt ir norādījusi, ka pienākumam pamatot nedrīkst tikt noteiktas pārāk lielas prasības un ka tās var atšķirties atkarībā no nolēmuma veida un attiecīgā gadījuma apstākļiem [32]. Turklāt it īpaši var tikt ņemti vērā arī nolēmuma veids un dalībvalstu tiesību sistēmās pastāvošās atšķirības.

84. Pienākumam pamatot tiesas nolēmumus turklāt ir divkāršs mērķis. Pirmkārt, tam ir jāgarantē, ka tiek nodrošinātas tiesības tikt uzklausītam tiesā, tātad tiesa pietiekami novērtē pušu izteikumus [33]. Šim aspektam aizmuguriska sprieduma gadījumā, ar kuru ir apmierināta prasība pret promesošu atbildētāju, nevarētu būt nozīme. Proti, šajā gadījumā atbildētājs nav paudis viedokli, kas būtu pieminams pamatojošā spriedumā.

85. Taču, otrkārt, ar pienākumu norādīt pamatojumu pusei, kurai spriedums ir nelabvēlīgs, ir jādod iespēja efektīvi izmantot pieejamās pārsūdzības iespējas. Pusei, kurai spriedums ir nelabvēlīgs, ir jāsaprot, kādēļ tas ir nelabvēlīgs. Pretējā gadījumā nevarētu tikt noteikts arī nolēmuma faktiskā spēka apjoms un prasītājs, piemēram, pamatojoties uz to pašu prasījumu, varētu celt vēl vienu prasību.

86. Šis otrais aspekts tieši attiecas arī uz aizmuguriskiem spriedumiem. Turklāt pienākuma norādīt pamatojumu apjomam tomēr ir jāatbilst pārsūdzībai noteiktajām prasībām. Jo stingrākas ir aizmuguriska sprieduma pārsūdzības procedūras uzsākšanai noteiktās prasības, jo augstākas prasības ir arī aizmuguriskā sprieduma pamatojumam. Pusei, kurai spriedums ir nelabvēlīgs, ir jāsaprot, par kādiem faktiem un tiesību jautājumiem tai ir jāizsakās, lai tās aizmuguriskā sprieduma pārsūdzība būtu veiksmīga. Tikai tad ir garantētas tās tiesības uz taisnīgu tiesu.

87. Apvienotās Karalistes valdība tiesvedībā Tiesā vispirms uzsvēra, ka *default judgment* nenotiek pilnīga atsacīšanās no pamatojuma. Tomēr pamatojums esot vājš un spriedums tiekot pamatots tikai ar atbildētāja prombūtni. Turklāt tā norādīja, ka aizmugurisks spriedums var tikt taisīts tikai tad, ja atbildētājam ir pienācīgi izsniegts ne tikai prasības pieteikums, bet arī "Particulars of Claim". Tie ietverot izsmeļošu prasības pamatojuma un tās pamatā esošo faktu izskaidrojumu.

88. Tas, ka šīs ziņas sniedz pats prasītājs un tiesa tās zināmā mērā tikai nodod tālāk, neesot izšķiroši. Prasība norādīt pamatojumu ir izpildīta tad, ja atbildētājs ir informēts par prasības pamatojumu un tās pamatā esošajiem faktiem tādējādi, ka viņš var lietderīgi uzsākt aizmuguriska sprieduma pārsūdzības procedūru.

89. Tiesības uz taisnīgu tiesu obligāti neprasa, lai tiesa spriedumā faktus izklāstītu saviem vārdiem, ja jau pastāv citāds faktu izklāsts, kas nav apstrīdēts un uz kuru spriedumā nepārprotami veikta atsauce. Ja nav būtisku šķēršļu aizmuguriska sprieduma pārsūdzības procedūras uzsākšanai, kuras labad pilnībā būtu jāzina sprieduma pamatojums, nav tiesību uz aizstāvību pārkāpuma. Līdz ar to iesniedzējtiesai kopumā ir jāizvērtē, kādas ir prasības pārsūdzības procedūras uzsākšanai un kāda informācija atbildētājam šim nolūkam ir pieejama spriedumā, prasības pieteikumā un visos citos viņam izsniegtajos dokumentos.

3) Juridiskā pamata pārbaudes neesamība

90. Turpinājumā vēl ir jāpārbauda, vai, ja tiesa taisa aizmugurisku spriedumu, iepriekš nepārbaudot juridisko pamatu, tātad nepārbauda, vai piemērojamās tiesību normas atbilst prasītāja izvirzītajai prasībai, pamatojoties uz viņa apgalvotajiem faktiem, netiek pārkāptas tiesības uz taisnīgu tiesu.

32 — ECT spriedums lietā *Ruiz Torija* pret Spāniju (iepriekš minēts 31. zemsvītras piezīmē, 29. punkts), kā arī 1994. gada 19. aprīļa spriedums lietā *Van de Hurk* pret Nīderlandi (sūdzība Nr. 16034/90, A sērija, Nr. 288, 20. lpp., 61. punkts).

33 — ECT 2002. gada 21. maija spriedums lietā *Jokela* pret Somiju (sūdzība Nr. 28856/95, 72. un 73. punkts) un 2006. gada 27. jūlija spriedums lietā *Nedzela* pret Franciju (sūdzība Nr. 73695/01, 55. punkts).

91. Proti, tiesības uz taisnīgu tiesu parasti prasa, lai faktiskais un tiesiskais stāvoklis tiktu pārbaudīts procesā atbilstoši sacīkstes principam [34], tātad gan prasītāja, gan atbildētāja izteikumu ņemšanu vērā. Taču šajā lietā runa ir par prombūtnes situāciju, kurā tikai prasītājs ir paudis apgalvojumus.

92. Lai attaisnotu savu procesuālo kārtību, Apvienotās Karalistes valdība, pirmkārt, ir atsaukusies uz procesuālās ekonomijas apsvērumiem. Tā tiesvedībās, kurās atbildētājs nepiedalās, nevēloties piespiest tiesas veikt pārbaudes. Otrkārt, atteikšanās no juridiskā pamata pārbaudes balstoties uz Lielbritānijas civilprocesa uzbūvi, kurā pusēm pamatā ir arī jāizskaidro tiesības un princips "iura novit curia" – tiesnesis zina tiesības (un pēc savas iniciatīvas tās piemēro) – ir spēkā ierobežoti [35]. Šī argumentācija iztur pārbaudi atbilstoši pamattiesību uz taisnīgu tiesu kritērijam.

93. Ja viena puse, zinot par pret to vērstu prasības pieteikumu, neaizstāvas, tā rēķinās, ka spriedums būs tai nelabvēlīgs. Tā zina, kas no tās tiek prasīts prasībā un ka ir iespējams tai nelabvēlīgs spriedums. Ja tā tomēr nevēršas pret prasību, tad, manuprāt, arī tiesības uz taisnīgu tiesu obligāti neprasa, lai promesošais atbildētājs papildus tiktu aizsargāts no, iespējams, materiāli nepamatota nelabvēlīga sprieduma, veicot juridiskā pamata pārbaudi. Iespēja, ka, ja netiek pārbaudīts juridiskais pamats, tiek taisīts no materiālo tiesību viedokļa nepareizs spriedums, ir saistīta ar visu materiālās un procesuālās patiesības problemātiku. Atbildētāja procesuālās pamattiesības tomēr ir pietiekami nodrošinātas, ja viņam ir iespēja efektīvi izklāstīt savu viedokli un viņam ir iespēja uzsākt aizmuguriska sprieduma pārsūdzības procedūru.

94. Šajā ziņā šīs lietas apstākli atšķiras arī no tiem, kādi bija lietas *Gambazzi* pamatā. Tajā bija runa par *atbildētāja piespiedu prombūtni*, ko tiesa bija noteikusi kā sodu. Lai gan viņš vēlējās piedalīties tiesvedībā, viņam tika aizliegts piedalīties turpmākajā lietas izskatīšanā, un tādējādi viņš tika uzskatīts par promesošu atbildētāju, jo viņš nebija izpildījis pienākumus, kas viņam bija noteikti tajā pašā tiesvedībā pieņemtā lēmumā. Šajā sakarā Tiesa par atbilstošu uzskatīja aspektu – kas ir jāaplūko kopējā vērtējumā –, vai prasību pret atbildētāju pamatotība ir pārbaudīta šajā vai agrākā tiesvedības stadijā un vai viņam šajā vai agrākā tiesvedības stadijā ir bijusi iespēja par to izteikties, un vai viņam ir bijusi iespēja uzsākt pārsūdzības procedūru [36].

95. Visbeidzot, arī Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 12. decembra Regulā (EK) Nr. 1896/2006, ar ko izveido Eiropas maksājuma rīkojuma procedūru, [37] nav paredzēta nekāda vispārēja juridiskā pamata pārbaude. Atbildoši šīs regulas 11. panta 1. punkta b) apakšpunktam pieteikums pamatojuma trūkuma dēļ tiek noraidīts tikai tad, ja prasījums ir acīmredzami nepamatots.

4) Atbilde uz otro prejudiciālo jautājumu

96. Uz otro prejudiciālo jautājumu ir jāatbild, ka valsts, kurā ir lūgts atzīt izpildāmību, tiesa attiecībā uz Regulas Nr. 44/2001 34. panta 1. punktā noteikto *ordre public* klauzulu apstākli, ka sprieduma valsts tiesa ir taisījusi aizmugurisku spriedumu, nepārbaudot prasības juridisko pamatojumu, kurā, izņemot faktu par atbildētāja neierašanos, nav ietverti tuvāki paskaidrojumi par prasības faktisko pamatotību, var ņemt vērā tikai tad, ja pēc atbildētāja rīcībā esošās informācijas un prasību, kādas sprieduma valsts tiesībās ir noteiktas pārsūdzības procedūras uzsākšanai, kopēja vērtējuma izdarīšanas tā secina, ka sprieduma pamatojuma trūkuma dēļ atbildētājs nav varējis lietderīgi uzsākt aizmuguriskā sprieduma pārsūdzēšanas procedūru.

34 — ECT spriedums lietā *Jokela* pret Somiju (iepriekš minēts 33. zemsvītras piezīmē, 72. punkts).

35 — Šajā ziņā skat., piemēram, ģenerāladvokāta Džeikobsa [*Jacobs*] 1995. gada 15. jūnija secinājumus apvienotajās lietās C-430/93 un C-431/93 *van Schijndel* un *van Veen* (*Recueil*, I-4705. lpp., 33.–37. punkts).

36 — Spriedums lietā *Gambazzi* (iepriekš minēts 23. zemsvītras piezīmē, 45. punkts).

37 — OV L 399, 1. lpp.

VI – Secinājumi

97. Pamatojoties uz izklāstītajiem apsvērumiem, ierosinu Tiesai uz prejudiciālajiem jautājumiem atbildēt šādi:

1) norādei par dokumenta, ar ko celta prasība, izsniegšanu Regulas (EK) Nr. 44/2001 54. pantā paredzētajā apliecībā nav saistoša spēka; drīzāk tiesnesis to var pārbaudīt lēmuma par izpildāmības pasludināšanu pārsūdzības procedūrā. Fakts, ka aizmuguriskais spriedums atbildētājam ticis izsniegts tikai izpildes valstī kopā ar lēmumu par izpildāmības pasludināšanu, neatbrīvo to no 34. panta 2. punktā tam noteiktā pienākuma pārsūdzēt aizmugurisko spriedumu sprieduma valstī, ciktāl viņš ar aizmugurisko spriedumu vai citiem viņam izsniegtiem dokumentiem ticis informēts par aizmuguriskā sprieduma pamatojumu tā, ka viņš to var lietderīgi apstrīdēt;

2) valsts, kurā ir lūgts atzīt izpildāmību, tiesa attiecībā uz Regulas Nr. 44/2001 34. panta 1. punktā noteikto *ordre public* klauzulu apstākli, ka sprieduma valsts tiesa ir taisījusi aizmugurisku spriedumu, nepārbaudot prasības juridisko pamatojumu, kurā, izņemot faktu par atbildētāja neierašanos, nav ietverti tuvāki paskaidrojumi par prasības faktisko pamatotību, var ņemt vērā tikai tad, ja pēc atbildētāja rīcībā esošās informācijas un prasību, kādas sprieduma valsts tiesībās ir noteiktas pārsūdzības procedūras uzsākšanai, kopēja vērtējuma izdarīšanas tā secina, ka sprieduma pamatojuma trūkuma dēļ atbildētājs nav varējis lietderīgi uzsākt aizmuguriskā sprieduma pārsūdzēšanas procedūru.